

ються в різних формах, їх можна вважати ідентичними. Прояв творчості у цих сферах підкреслює цілісну природу світу і водночас виявляє можливість доповнення, розкриваючи специфіку цих доповнень через світ природи або світ культури.

Ключові слова: евристика, творчість, креативність, метод Сократа, метод Декарта, метод Г. Поля, метод А. Гуральського.

Дата подання рукопису: 10 березня 2020 р.

Дата прийняття до друку: 14 травня 2020 р.

УДК 373.5.015.31:7]:004.032.6(043.3)

<https://doi.org/10.37041/2410-4434-2020-16-5>

Олександр Базелюк,

кандидат педагогічних наук,

старший науковий співробітник

відділу забезпечення якості вищої освіти

Інституту вищої освіти НАПН України

м. Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-3206-2287>

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПОЛІХУДОЖНЬОГО ВИХОВАННЯ СТАРШИХ ПІДЛІТКІВ МУЛЬТИМЕ- ДІЙНИМИ (ЦИФРОВИМИ) ЗАСОБАМИ

Анотація. У статті автор здійснює теоретичний аналіз сучасного стану мистецької освіти у контексті викликів, пов'язаних із процесами цифровізації. Доходить висновку про те, що основою сучасного освітнього процесу стає багатосередовищність (мультимедійність), що обумовлено технологічною специфікою цифрової трансформації освіти та важливості, у даному контексті, поліхудожнього виховання старших підлітків.

Обґрунтовано педагогічні умови, які сприятимуть поліхудожньому вихованню старших підлітків мультимедійними (цифровими) засобами, а саме: особистісно зорієнтоване залучення учнів до різних видів мистецтва у їх взаємодії на основі специфічних

можливостей мультимедійних (цифрових) засобів; систематичне використання мультимедійних (цифрових) засобів у процесі поліхудожнього виховання на уроках і в позакласній роботі; стимулювання поліхудожньої діяльності старших підлітків з використанням мультимедійних (цифрових) засобів на основі власного художнього досвіду; організація самостійної творчої діяльності старших підлітків мультимедійними (цифровими) засобами.

Ключові слова: *цифровізація, освіта, мистецтво, поліхудожнє виховання, старші підлітки.*

Постановка проблеми. Виклики, пов'язані зі стрімким поширенням цифрових технологій в усі сфери людського життя, поставили перед світовою спільнотою ряд завдань, що потребують негайного вирішення. Від забезпечення рівного доступу до цифрових технологій – до місця людини у цифровізованому світі. У цьому контексті надзвичайно складною для вирішення постає проблема виховання особистості. Технологічна специфіка цифрового середовища уможливила поєднання віртуального (кібернетичного) світу із реальним завдяки багатосередовищності (мультимедійності), але освітні технології не встигають за ними [1], [2].

Водночас мистецька освіта, з одного боку, перебуває у пошуку нових форм, методів і технологій, дієвих у новій цифровій реальності, а з іншого отримала широкі та доступні мультимедійні (цифрові) технології для художньої творчості. З огляду на це, поліхудожня вихованість особистості стає важливою складовою її здатності до існування у цифровізованому технологічному просторі [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій із зазначеної проблеми, виокремлення невирішених її частин. Як сучасний культурологічний феномен поняття цифрової культури аналізують відомі зарубіжні науковці К. Бассет (С. Bassett), К. Гере (С. Gere), Г. Грибер (G. Creeber), М. Деузе (М. Deuze), Г. Крибер та Р. Мартін (G. Greeber&R.Martin), Л. Манович (L. Vanovich), Дж. Стоммел (J. Stommel), М. Хенд (М. Hand) та ін., які обґрунтували понятійний апарат цифровізації, запропонували власні трактування низки важливих дефініцій.

Вагомий внесок у вивчення означеного питання здійснили й вітчизняні науковці, такі як: В. Биков, Д. Галкін, М. Лещенко, П. Матюшко, О. Овчарук, В. Ребрина, О. Спіріна та ін., які розтлу-

мачують категорії «цифрової грамотності», «цифрової компетентності», «цифрової культури» та дотичні до них поняття, визначають їх структуру та специфічні особливості, пов'язані зі стрімким розвитком сучасних цифрових технологій.

Проблема виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів була предметом вивчення багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Так, психолого-педагогічні основи формування цілісної особистості обґрунтовано у працях Б. Ананьєва, І. Беха, М. Боришевського, О. та Д. Леонтьєвих та інших дослідників. Теоретичні та методичні засади художньо-естетичного виховання розроблено у працях І. Зязюна, О. Комаровської, Л. Масол, Н. Миропольської, Н. Новикової, В. Орлова, О. Отич, О. Рудницької та інших.

Водночас проблемі поліхудожнього виховання старших підлітків в контексті цифрової трансформації освіти не було приділено уваги дослідників.

Мета статті. Здійснити наукове обґрунтування педагогічних умов поліхудожнього виховання старших підлітків мультимедійними (цифровими) засобами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для здійснення аналізу сутності поняття «педагогічна умова», необхідно спочатку визначити сутність поняття «умова», тому розглянемо визначення цього поняття у довідниковій та науковій літературі. У «Філософському енциклопедичному словнику» за редакцією В. Шинкарука умова розглядається, як «сукупність об'єктів (речей, процесів, відносин тощо), необхідних для виникнення чи існування зміни даного об'єкта (що зумовлюється)» [4, с. 286]. Отже, з філософської точки зору, умови – це фактори, завдяки яким річ або процес виникає й існує.

У словнику з освіти і педагогіки, за ред. В. Полонського, умови визначаються, як сукупність природних, соціальних, зовнішніх і внутрішніх змінних, що впливають на фізичний, психічний, моральний розвиток людини, її поведінку, виховання, навчання та формування особистості [5, с. 36]. Таким чином, поняття «умови» розглядають, як обставини, що створюють середовище, в якому відбувається зміни кого-небудь або чого-небудь.

Важливим для нашого дослідження є визначення сутності і змісту поняття «педагогічні умови».

«Педагогічні умови, – зазначає Н. Боритко – це зовнішні обставини, чинники, що істотно впливають на перебіг педагогічного процесу, тією чи іншою мірою свідомо сконструйований педагогом, такий, що сприяє, але не гарантує досягнення результату [6]. Він уважає, що, на відміну від засобу, умова не передбачає жорсткої причинної детермінованості результату. Відтак, цілком справедливою є думка автора про те, що на відміну від технології, педагогічні умови не гарантують досягнення мети педагогічного процесу, а лише тією чи іншою мірою сприяють цьому.

Якщо розглядати «педагогічну умову» як обставину педагогічного процесу, яка виступає результатом цілеспрямованого відбору, конструювання, моделювання і використання елементів змісту, методів (прийомів), а також організованих форм навчання і виховання для досягнення поставлених цілей, то можна стверджувати, що педагогічні умови – це обставини або штучно створені (змодельовані) ситуації, що сприяють процесу поліхудожнього виховання старших підлітків. Правильно визначені, науково обґрунтовані та ефективно реалізовані у процесі поліхудожнього виховання старших підлітків, педагогічні умови, на нашу думку, сприятимуть розвиткові художньо-естетичних, мистецьких, творчих якостей особистості.

Для поліхудожнього виховання старших підлітків за допомогою мультимедійних (цифрових) засобів важливим є особистісно-орієнтований підхід, який обґрунтований І. Бехом та достатньо висвітлений у науковій літературі.

Особистісно-орієнтоване виховання – це виховання в людини переживань (як активних, пристрасних внутрішніх дій) стосовно світу людей і світу природи, позаяк тільки те, що емоційно пережите особистістю, стає ціннісно-смісловим надбанням. Переживаючи смисли життєвих явищ, особистість освоює соціокультурний світ. За І. Бехом, у просторі переживань і відбувається саморозвиток і самовизначення людини як особистості [7], [8]. Лише особистісно-орієнтованому вихованню під силу досягнення особистісно розвивальної мети, оскільки воно акцентує увагу на усвідомленні вихованцем себе як особистості, на його вільному і відповідальному самовираженні. Особистісно-орієнтоване виховання спрямоване на реалізацію сутнісної природи суб'єкта. Це дає змогу людині виходити за межі своїх актуальних, наявних можливостей.

Розвиток особистості набуває оптимального характеру, якщо вихованець є суб'єктом виховного процесу. Особистісно-орієнтований підхід ставить у центр виховного процесу інтереси людини, її потреби та можливості, права окремого індивіда, його суверенітет незалежно від індивідуальних особливостей. Такий підхід потребує і того, щоб вихованець бачив у собі таку особистість, як і в людях, котрі його оточують. За такого підходу кожна людина сприймається, як самостійна цінність [9].

Особистісно-орієнтований підхід у поліхудожньому вихованні передбачає цілеспрямований і планомірний розвиток потреби старших підлітків у спілкуванні з різними видами мистецтва. Використання різних видів мистецтва у їх взаємодії розширює можливості асоціативної діяльності свідомості, що активізує уяву, процес мислення, поглиблює розуміння образу. Художній образ при залученні різних мистецтв набуває нової якості як за змістом, так і за формою, за рахунок чого і підсилюється його дія. Сукупність окремих видів мистецтва та їх взаємодія сприятимуть, на нашу думку, вихованню багатогранної особистості. Опанування старшими підлітками різних видів мистецтва оптимізує їхні творчі здібності, розвиває фантазію, уяву, інтелект, тобто формує універсальні людські здібності. Такий підхід сприяє цілеспрямованому розвитку поліхудожніх якостей особистості [10].

Планомірне, системне залучення старших підлітків до різних видів мистецтва передбачає урочну (уроки «Мистецтва», «Художньої культури»), елективний курс «Мультимедійна художня творчість») та позаурочну (заплановані виховні заходи тощо) поліхудожню діяльність, що сприяє розвитку їхніх потреб у спілкуванні з різними видами мистецтва та самостійній творчості за допомогою мультимедійних (цифрових) засобів.

Таким чином, стає можливим не лише подолати все ще усталений бар'єр вчитель-учень, вихователь-вихованець, але й забезпечити суб'єкт-суб'єктну взаємодію, що відповідає сучасній парадигмі освіти. Вважаємо, що зміна характеру діяльності істотно впливає на зміну позиції учня: від споживача творів мистецтва – до активної, творчої позиції діяча, людини творця національної і зарубіжної культури.

Відтак, першу педагогічну умову нашого дослідження ми визначаємо як особистісно зорієнтоване залучення учнів до різних

видів мистецтв у їх взаємодії на основі специфічних можливостей мультимедійних (цифрових) засобів.

Ураховуючи домінування у навчальних програмах теоретичної складової, виникає потреба у розширенні їхніх можливостей для посилення уваги до практичної художньо-творчої діяльності учнів та поліхудожнього виховання з використанням мультимедійних (цифрових) засобів.

З цією метою Л. Масол, за участю О. Базелюка розроблено курс за вибором «Мультимедійна художня творчість» для 9-го класу [11], покликаний підсилити навчально-виховний вплив, допомогти старшим підліткам опанувати творчі, мистецькі можливості сучасних мультимедійних (цифрових) засобів. Курс побудовано на ідеї інтеграції елементів змісту предметів «Мистецтво» та «Інформатика», адже природа цифрових мультимедійних засобів, які поєднують різні види інформації (текстову, графічну, звукову), дидактично споріднена інтегрованому курсу з художньої культури. В основі змісту елективного курсу – культурологічний і діяльнісний підходи: перший зумовлює опанування мистецьких цінностей в широкому соціокультурному контексті на основі «діалогу культур», а другий передбачає трактування освітніх результатів як комплексу набутих знань і вмінь, що дозволять учням застосовувати їх у власній мультимедійній творчості (слайд-шоу, слайд-фільми, аудіо та відео-фрагменти тощо) у контексті змісту курсу «Мистецтво».

Головним питанням сьогодення у системі переходу до цифрової освіти є опанування учнями здатності до саморозвитку особистості, що значною мірою досягається шляхом організації процесу поліхудожнього виховання з використанням мультимедійних (цифрових) засобів. Мультимедійні засоби дають змогу об'єднати їх можливості з традиційними для нашого сприйняття засобами представлення звукової й відеоінформації, інтегруючи звук, текст, графіку та відео. До переваг мультимедійних засобів можна віднести можливість використання великого обсягу аудіовізуальної інформації, інтерактивних можливостей, доступу до різноманітних джерел інформації тощо.

Використання мультимедійних (цифрових) засобів є ключовим для нашого дослідження, оскільки вони мають значні переваги над традиційними. Їх «багатосередовищність» забезпечує різноманітність форм подання художньо-мистецького матеріалу, впливає на

організацію поліхудожнього виховання старших підлітків з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей, встановлює зворотний зв'язок між мультимедійними засобами і суб'єктами поліхудожнього виховного процесу, що дає можливість корегувати взаємодію зовнішніх (на організаційному рівні) та внутрішніх (на рівні особистості) процесів і факторів активізації пізнавальної, художньо-творчої діяльності.

Таким чином, другою педагогічною умовою поліхудожнього виховання старших підлітків ми визначаємо систематичне використання цифрових мультимедійних засобів у процесі поліхудожнього виховання на уроках і позакласній роботі.

Для процесу поліхудожнього виховання важливим є формування в учнів навичок самостійної художньої творчої діяльності, що посилює мотивацію та дозволяє старшим підліткам, шляхом набуття власного мистецького досвіду у безпосередній художньо-мистецькій діяльності, зрозуміти витoki різних видів художньої діяльності, формувати емоційно-образне мислення [12], [13].

У процесі поліхудожньої діяльності підлітка поєднуються різні види людської діяльності.

1. Пізнавальна діяльність, у результаті якої підліток відображає об'єктивну дійсність, пізнає взаємозв'язки між особистістю та суспільством.

2. Перетворювальна діяльність, яка полягає в тому, що підліток у процесі діяльності перетворює художній образ, трансформує різні сюжетно-композиційні відносини, видозмінює просторово-часові зв'язки для вираження власного задуму.

3. Виховна діяльність підлітка проявляється в соціально-особистісному плані, оскільки він прагне впливати на духовний світ глядача – того, кому адресується його твір.

4. Оцінна діяльність, завдяки якій підліток висловлює своє ціннісне ставлення, віддзеркалюючи явища дійсності крізь призму своїх художніх інтересів, потреб, смаків, ідеалів.

5. Комунікативна діяльність, що передбачає пряме або непряме спілкування підлітків як між собою, так і з іншими суб'єктами навчально-виховного процесу. Таке спілкування здійснюється через використання автором знакової, семіотичної системи та унікальними засобами виразності різних видів мистецтва.

У процесі поліхудожньої діяльності старші підлітки використовують естетичні категорії такі як: художній образ, настрій, ритм, контраст, пропорційність тощо. Важливою складовою композиції художньої діяльності є зрозуміле вираження в їх формі характерних властивостей використаних видів мистецтва.

Діяльнісний підхід у педагогіці відображає діяльнісно-активну природу людини, самореалізація якої відбувається виключно в процесі діяльності (Л. Виготський, О. Леонтьєв і його школа), таким чином досягається одна з головних цілей освіти – збереження та трансляція культури.

Поліхудожнє виховання орієнтується не стільки на обдарованих дітей, скільки на кожного бажуючого, для кого мистецтво стає засобом самовираження відповідно до індивідуальних здібностей та потреб. Щоб налаштувати старших підлітків на створення виразного художнього образу, необхідно максимально пробудити їхню фантазію, викликати широку гаму різноманітних емоцій. Цьому служить розвиток асоціативно-образного мислення шляхом залучення аналогій, метафор, асоціацій на основі полісенсорного сприйняття. У процесі поліхудожньої діяльності відбувається народження і творення полісенсорних художніх образів [14, с. 27].

Отже, третьою педагогічною умовою ми визначаємо поліхудожню діяльність старших підлітків з використанням мультимедійних (цифрових) засобів на основі власного художнього досвіду.

У зв'язку з швидким розповсюдженням цифрових засобів зростає увага педагогів до методів, які дозволяють активізувати самостійну творчу діяльність учнів. Одним з таких методів є метод проєктів, який, на нашу думку, доцільно використовувати у процесі поліхудожнього виховання старших підлітків мультимедійними (цифровими) засобами, оскільки учні з більшим задоволенням виконують завдання, обрані ними самостійно.

Метод проєктів дозволяє створити умови, за яких учні: самостійно обирають тему проєкту; на основі цілей і завдань проєкту визначають кількість, послідовність, зміст і стиль структурних елементів; самостійно і охоче здійснюють пошук необхідної інформації; використовують знайдену інформацію для створення власного творчого продукту.

Основною цінністю методу проєктів є те, що він орієнтує старших підлітків не лише на засвоєння матеріалу певної теми, а, го-

ловним чином, на конкретний результат власної творчої діяльності. Учні індивідуально або у групах, за певний проміжок часу, виконують пізнавальну, дослідницьку, конструкторську або іншу роботу відповідно до обраної теми. Важливим для поліхудожнього виховання старших підлітків мультимедійними засобами є те, що у процесі виконання проекту відбувається збагачення їхнього художньо-естетичного досвіду, розвиваються поліхудожні якості та вміння вирішувати різноманітні мистецькі проблеми.

Отже, четвертою педагогічною умовою ми визначаємо організацію самостійної творчої діяльності старших підлітків мультимедійними засобами.

В освітньому процесі дуже важливою є, з одного боку, діагностика рівнів поліхудожньої вихованості старших підлітків, з другого – педагогічна технологія поліхудожнього виховання. Технологію поліхудожнього виховання розглядаємо як послідовну систему взаємопов'язаних дій вчителя і учнів на основі дидактико-виховних засобів. Діяльність вчителя містить: діагностику вхідного і вихідного рівнів поліхудожньої вихованості старших підлітків; аналіз та відбір змісту програмового та додаткового матеріалу; організацію процесу поліхудожнього виховання за допомогою активних форм і методів урочної та позаурочної роботи; навчання учнів способам поліхудожньої діяльності, формування вмінь використовувати мультимедійні засоби та створювати мультимедійний творчий продукт.

Організований таким чином процес має забезпечити якісний перехід від низького рівня поліхудожньої вихованості старших підлітків до більш високого та вимагає застосування сучасних інтерактивних форм творчої роботи.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок.

Таким чином, цифрова освітня реальність стає визначальною у подальшому розвитку не лише українського суспільства, але й усього людства. Основою сучасного освітнього процесу стає багатосередовищність (мультимедійність), що обумовлено технологічною специфікою цифрової трансформації освіти. У цьому контексті поліхудожнє виховання старших підлітків набуває особливого значення.

Установлено, що педагогічними умовами, які сприяють поліхудожньому вихованню старших підлітків, є: особистісно зорієнто-

ване залучення учнів до різних видів мистецтва у їх взаємодії на основі специфічних можливостей мультимедійних (цифрових) засобів; систематичне використання мультимедійних (цифрових) засобів у процесі поліхудожнього виховання на уроках і в позакласній роботі; стимулювання поліхудожньої діяльності старших підлітків з використанням мультимедійних (цифрових) засобів на основі власного художнього досвіду; організація самостійної творчої діяльності старших підлітків мультимедійними (цифровими) засобами.

Успішна реалізація педагогічних умов поліхудожнього виховання старших підлітків мультимедійними засобами істотно залежить від детального проектування навчально-виховного процесу з усіма його складовими, а отже постає необхідність переведення його на технологічну основу, що має стати предметом подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вуков, V., Spirin, O., & Pinchuk, O. Modern tasks of digital transformation of education. UNESCO Chair Journal «Lifelong Professional Education in the XXI Century»; (1). 27-36. [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(1\).2020.27-36](https://doi.org/10.35387/ucj.1(1).2020.27-36)

2. Биков, В., & Буров, О. Цифрове навчальне середовище: нові технології та вимоги до здобувачів знань. Modern information technologies and innovation methodologies of education in professional training: methodology, theory, experience, problems, 268(55). doi: 10.31652/2412-1142-2020-55-11-22

3. Проект «Концепції виховання дітей та молоді в цифровому просторі» / Національна академія педагогічних наук України. 2021. 52 с. URL: <https://ipv.org.ua/hromadske-obhovorennya-proyektu-kontseptsii-vykhovannya-ditey-ta-molodi-v-tsyfrovomu-prostori/>

4. Філософський енциклопедичний словник. / [В.І. Шинкарук (голова редкол.)] / НАН України; Інститут філософії імені Г. С. Сковороди. Київ : Абрис, 2002. 742 с.

5. Словарь по образованию и педагогике / под ред. В. М. Полонского. Москва : Высшая школа, 2004. 511 с.

6. Борытко Н. М. В пространстве воспитательной деятельности : монография / науч. ред. Н. К. Сергеев. Волгоград : Перемена, 2001. 181 с.

7. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн. 1 та 2: Особистісно-орієнтований підхід: науково-практичні засади : навч.-метод. посіб. Київ : Либідь, 2003. 344 с.

8. Бех І. Життя особистості у смислоціннісному поступі. Духовність особистості: методологія, теорія і практика, 96(3), 44-57. <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2020-96-3-44-57>

9. Бех І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей : монографія. / І.Д. Бех. Київ-Чернівці : «Букрек», 2018. 320 с.

10. Технології художньо-естетичного виховання учнів основної школи у позакласній роботі: монографія ; за ред. О. А. Комаровської, Н. Є. Миропольської. Харків: «Друкарня Мадрид», 2015. 222 с.

11. Базелюк О., Масол Л. Мультимедійна художня творчість : прогр. курсу за вибором для загальноосвіт. навч. закл. *Мистецтво та освіта*. 2010. № 4 (58). С. 55–58.

12. Масол Л. М. Теоретико-методологічні засади загальної мистецької освіти та поліхудожнього виховання (культурно-антропологічний підхід). *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2009. Вип. 30. С. 180–188.

13. Масол Л. М. Художественно-педагогические технологии: единство обучения и воспитания. *Музыкальное образование в современном культурном пространстве*. Москва, 2015.

14. Дьюи Д. Психология и педагогика мышления / перевод. Н. М. Никольская. Москва : Издательство Юрайт, 2021. 166 с.

REFERENCES

1. Bykov, V., Spirin, O., & Pinchuk, O. Modern tasks of digital transformation of education. UNESCO Chair Journal «Lifelong Professional Education in the XXI Century», (1), 27-36. [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(1\).2020.27-36](https://doi.org/10.35387/ucj.1(1).2020.27-36)

2. By`kov, V., & Burov, O. Cy`frove navchal`ne seredovy`shhe: novi texnologiyi ta vy`mogy` do zdobuvachiv znan`. Modern information technologies and innovation methodologies of education in

professional training: methodology, theory, experience, problems, 268(55). doi: 10.31652/2412-1142-2020-55-11-22

3. Proekt «Konceptsiyi vy`xovannya ditej ta molodi v cy`frovomu prostori» / Nacional`na akademiya pedagogichny`x nauk Ukrayiny`. 2021. 52 s. URL: <https://ipv.org.ua/hromadske-obhovorennya-proyektu-kontseptsiyi-vykhovannya-ditey-ta-molodi-v-tsyfrovomu-prostori/>

4. Filosofs`ky`j ency`klopedy`chny`j slovny`k. / [V.I. Shy`nkaruk (golova redkol.)] / NAN Ukrayiny`; Insty`tut filosofiyi imeni G. S. Skovorody`. Ky`yiv : Abry`s, 2002. 742 s.

5. Slovar` po obrazovany`yu y` pedagogy`ke / pod red. V. M. Polonskogo. Moskva : Vysshaya shkola, 2004. 511 s.

6. Ворытко Н. М. V prostranstve vospytatel`noj deyatel`nosti` : monografiya / nauch. red. N. K. Sergeev. Volgograd : Peremena, 2001. 181 s.

7. Bex I. D. Vy`xovannya osoby`stosti: U 2 kn. Kn. 1 ta 2: Osoby`stijno oriyentovany`j pidxid: naukovoprakty`chni zasady` : navch.-metod. posib. Ky`yiv : Ly`bid`, 2003. 344 s.

8. Bex I. Zhy`ttya osoby`stosti u smy`slocinnisnomu postupi. Duxovnist` osoby`stosti: metodologiya, teoriya i prakty`ka, 96(3), 44-57. <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2020-96-3-44-57>

9. Bex I. D. Osoby`stist` na shlyaxu do duxovny`x cinnostej` : monografiya. / I.D. Bex. Ky`yiv-Chernivci : «Bukrek», 2018. 320 s.

10. Texnologiyi xudozhn`o-estety`chnogo vy`xovannya uchniv osnovnoyi shkoly` u pozaklasnij roboti: monografiya ; za red. O.A. Komarovs`koyi, N.Ye. My`ropol`s`koyi. Xarkiv: «Drukarnya Madry`d», 2015. 222 s.

11. Bazelyuk O., Masol L. Mul`ty`medijna xudozhnya tvorchist` : progr. kursu za vy`borom dlya zagal`noosvit. navch. zakl. My`stecztvo ta osvita. 2010. # 4 (58). S. 55–58.

12. Masol L. M. Teorety`ko-metodologichni zasady` zagal`noyi my`stecz`koyi osvity` ta polixudozhn`ogo vy`xovannya (kul`turno-antropologichny`j pidxid). Psy`xologo-pedagogichni problemy` sil`s`koyi shkoly`. 2009. Vy`p. 30. S. 180–188.

13. Masol L. M. Xudozhestvenno-pedagogy`chesky`e texnologiy`y` : edy`nstvo obucheny`ya y` vospytany`ya. Muzykal`noe obrazovany`e v sovremennom kul`turnom prostranstve. Moskva, 2015.

14. D`yuy`, D. Psy`xology`ya y` pedagogy`ka myshleny`ya / perevod. N. M. Ny`kol`skaya. Moskva : Y`zdatel`stvo Yurajt, 2021. 166 s.

O. Bazeliuk

**PEDAGOGICAL CONDITIONS OF SENIOR
TEENAGERS' POLYART EDUCATION
BY MULTIMEDIA (DIGITAL) MEANS**

Abstract. *The theoretical analysis of the current state of arts education in the context of challenges associated with the processes of digitization is made. It is concluded that many environments (multimedia) become the basis of the modern educational process due to the technological specifics of education digital transformation and importance, in this context, of senior teenagers' polyart education.*

The pedagogical conditions that will contribute to senior teenagers' polyart education by multimedia (digital) means are grounded, i.e.: personality-oriented involvement of students in various arts in their interaction based on the specific capabilities of multimedia (digital) means; system using of multimedia (digital) means in the process of polyart education in class and out-of-school activities; stimulating polyart activity of senior teenagers with the use of multimedia (digital) means based on their own artistic experience; organizing independent creative activity of senior teenagers by multimedia (digital) means.

Keywords: *digitalization; education; arts; polyart education; senior teenagers.*

Дата подання рукопису: 20 березня 2020 р.

Дата прийняття до друку: 25 травня 2020 р.